

The Role of Public Librarians and Agricultural Experts in Documentation and Retrieval of Indigenous Saffron Knowledge: A Qualitative Study in South Khorasan

Leili Seifi

Associate Professor, Knowledge and Information Science, University of Birjand, Birjand, Iran

Afsaneh Hefazi

Master of Knowledge and Information Science, University of Birjand, Birjand, Iran

Mohsen Ayati

Associate Professor, Educational Science, University of Birjand, Birjand, Iran

Abstract

This study aims to investigate the role of public librarians and agricultural experts in the documentation and retrieval of indigenous saffron knowledge in South Khorasan, Iran. The study employed a qualitative case study approach. Data were collected through unstructured interviews with public librarians (20) and agricultural experts (10) in South Khorasan using purposive sampling. The interviews focused on indigenous knowledge documentation practices, retrieval mechanisms, existing challenges, and proposed solutions. Data were analyzed using qualitative content analysis through open, axial, and selective coding. The findings revealed that indigenous saffron knowledge is primarily documented through oral narratives, interviews with experienced farmers, multimedia documentation, written

* Corresponding Author: leili.seifi@birjand.ac.ir

How to Cite: Seifi, L., Hefazi, A., Ayati, M. (2026). The Role of Public Librarians and Agricultural Experts in Documentation and Retrieval of Indigenous Saffron Knowledge: A Qualitative Study in South Khorasan. *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 2(3). 1-39

resources, and local archives. Retrieval practices included digital repositories, information systems, metadata organization, digital libraries, and information mediation. The study also identified several challenges, including weak technological infrastructure, limited institutional collaboration, lack of participation, and the gradual loss of indigenous knowledge due to ageing knowledge holders. The findings further emphasized the importance of educational empowerment, digital infrastructure development, participatory documentation, inter-organizational collaboration, and culturally sensitive knowledge management practices. This study contributes to the limited literature on indigenous agricultural knowledge management in Iran by focusing specifically on indigenous saffron knowledge in South Khorasan. It also highlights the collaborative role of librarians and agricultural experts in the preservation, organization, and retrieval of indigenous agricultural knowledge. The study concludes that sustainable preservation and retrieval of indigenous saffron knowledge require integrated collaboration among libraries, agricultural institutions, local communities, and digital information systems.

Keywords: Indigenous knowledge, Saffron knowledge, Knowledge documentation, Knowledge retrieval, South Khorasan

نقش کتابداران کتابخانه های عمومی و متخصصان در مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران: یک مطالعه کیفی در خراسان جنوبی

- لیلی سیفی * دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران
- افسانه حفاظی کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران
- محسن آیتی دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش کتابداران کتابخانه های عمومی و متخصصان جهاد کشاورزی در مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی، ایران انجام شده است. پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و روش مطالعه موردی انجام شد. داده ها از طریق مصاحبه های غیر ساختاریافته با کتابداران کتابخانه های عمومی (۲۰ نفر) و متخصصان جهاد کشاورزی (۱۰ نفر) در خراسان جنوبی و با استفاده از نمونه گیری هدفمند گردآوری شد. مصاحبه ها بر شیوه های مستندسازی دانش بومی، سازوکارهای بازیابی، چالش های موجود و راهکارهای پیشنهادی تمرکز داشتند. داده ها با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که دانش بومی زعفران عمدتاً از طریق روایت های شفاهی،

* نویسنده مسئول: leili.seifi@birjand.ac.ir

مصاحبه با کشاورزان باتجربه، مستندسازی چندرسانه‌ای، منابع مکتوب و آرشیوهای محلی مستندسازی می‌شود. شیوه‌های بازیابی دانش شامل مخازن دیجیتال، نظام‌های اطلاعاتی، سازماندهی فراداده‌ها، کتابخانه‌های دیجیتال و میانجی‌گری اطلاعاتی بود. همچنین، پژوهش چالش‌های متعددی از جمله ضعف زیرساخت‌های فناورانه، محدودیت همکاری‌های نهادی، نبود مشارکت کافی و نابودی تدریجی دانش بومی به دلیل سالخوردگی دارندگان دانش را شناسایی کرد. این پژوهش با تمرکز ویژه بر دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی، به ادبیات محدود مدیریت دانش بومی کشاورزی در ایران کمک می‌کند. همچنین، نقش مشارکتی کتابداران و متخصصان جهاد کشاورزی را در حفاظت، سازماندهی و بازیابی دانش بومی کشاورزی برجسته می‌سازد. پژوهش حاضر نتیجه‌گیری می‌کند که حفاظت و بازیابی پایدار دانش بومی زعفران مستلزم همکاری یکپارچه میان کتابخانه‌ها، نهادهای کشاورزی، جوامع محلی و نظام‌های اطلاعاتی دیجیتال است.

کلیدواژه‌ها: دانش بومی، دانش زعفران، مستندسازی دانش، بازیابی دانش، خراسان جنوبی

مقدمه

دانش بومی کشاورزی یکی از مؤلفه‌های اساسی معیشت روستایی، هویت فرهنگی و نظام‌های کشاورزی پایدار در بسیاری از مناطق جهان به شمار می‌رود. این دانش در طول نسل‌ها و بر پایه مشاهده، تجربه و سازگاری با شرایط محیطی شکل گرفته و به جوامع محلی کمک کرده تا از سویی با مدیریت منابع طبیعی تنوع زیستی حفظ شود و از سوی دیگر با چالش‌های اقلیمی و زیست محیطی نیز سازگار شوند (Adefila et al., 2024; Caviedes et al., 2024). در مناطق تولیدکننده زعفران مانند خراسان جنوبی، دانش بومی شامل طیف گسترده‌ای از تجربیات و شیوه‌های سنتی مرتبط با آماده‌سازی خاک، زمان‌بندی آبیاری، انتخاب پیاز زعفران، برداشت، خشک کردن، نگهداری و حفظ کیفیت محصول است. این دانش عمیقاً در فرهنگ و سنت‌های کشاورزی منطقه ریشه داشته و نقش مهمی در پایداری اقتصادی جوامع روستایی ایفا کرده است (خزیمه‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴؛ مسعودی‌فر، ۱۳۹۵) (Mohammadi et al., 2023; Vafaei et al., 2024). با این حال، بخش عمده‌ای از این دانش همچنان به صورت ضمنی و شفاهی منتقل می‌شود و به‌طور نظام‌مند مستندسازی نشده و این مسئله ای است که آن را در معرض فراموشی و نابودی تدریجی قرار داده است.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های مرتبط با دانش بومی کشاورزی، نبود سازوکارهای نظام‌مند برای مستندسازی، سازماندهی و بازیابی این دانش است (حیاتی، ۱۳۹۴؛ حیاتی و همکاران، ۱۳۹۸) (Abioye et al., 2014; Nelson & NO, 2015; Pandey et al., 2017). بخش قابل توجهی از دانش کشاورزی بومی همچنان به‌صورت شفاهی و پراکنده در میان کشاورزان و جوامع محلی وجود دارد. مطالعات انجام‌شده در کشورهای آفریقایی و آسیایی نشان داده که علی‌رغم اهمیت دانش بومی کشاورزی در تحقق امنیت غذایی و کشاورزی

پایدار، این دانش اغلب مستند نشده و دسترسی به آن محدود بوده است (Abioye et al., 2014; Haumba & Kaddu, 2017).

در چنین شرایطی، کتابخانه‌ها و متخصصان علم اطلاعات می‌توانند نقشی مهم در حفاظت و مدیریت دانش بومی ایفا کنند (سیفی، ۱۴۰۴؛ سیفی و همکاران، ۱۴۰۴) (Masuku & Pasipamire, 2014; Chigwada & Ngulube, 2025; Sarkhel, 2016). در رویکردهای جدید، کتابخانه‌ها صرفاً محل نگهداری کتاب‌ها تلقی نمی‌شوند، بلکه به‌عنوان نهادهایی فعال در حفظ، سازماندهی و اشاعه دانش جامعه شناخته می‌شوند (Chisita, 2011; Afful-Arthur et al., 2022; Vaidya, 2024). کتابخانه‌ها می‌توانند از طریق مستندسازی، رده‌بندی، دیجیتال‌سازی، تعامل با جامعه محلی، حفاظت و اشتراک‌گذاری دانش در مدیریت دانش بومی نقش‌آفرینی کنند (Asamoah & Ngulube, 2023; Goswami, 2023). کتابداران می‌توانند به‌عنوان تسهیل‌گر و واسطه میان جوامع محلی و نظام‌های رسمی اطلاعاتی عمل کرده و دانش ضمنی و شفاهی را به منابع اطلاعاتی پایدار و قابل دسترسی تبدیل کنند (Seifi et al, 2025; Chigwada & Ngulube, 2024). همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که همکاری کتابخانه‌ها با نهادهای محلی، اجرای برنامه‌های آموزشی (سیفی، ۱۴۰۴؛ سیفی و همکاران، ۱۴۰۴)، مستندسازی چندرسانه‌ای و ایجاد زیرساخت‌های دیجیتال می‌تواند به حفاظت از دانش بومی کمک کند (Afful-Arthur et al., 2022).

در کنار کتابداران، کارشناسان کشاورزی و متخصصان ترویج کشاورزی نیز دارای دانش تخصصی و تجربیات میدانی ارزشمندی هستند که می‌تواند در تفسیر، اعتبارسنجی و انتقال دانش بومی کشاورزی مؤثر باشد. این کارشناسان معمولاً ارتباط نزدیکی با کشاورزان

محلی دارند و به عنوان حلقه واسط میان نظام های علمی کشاورزی و شیوه های سنتی عمل می کنند. مطالعات پیشین بر اهمیت همکاری میان کشاورزان، کارشناسان کشاورزی و متخصصان اطلاعات در مستندسازی و اشاعه دانش بومی کشاورزی تأکید کرده اند (هاشم زاده و همکاران، ۱۴۰۵) (Chigwada & Ngulube, 2025; Haumba & Kaddu, 2017; Aksoy & OZ, 2020).

با این حال، علی رغم توجه جهانی به این موضوع، پژوهش های اندکی به بررسی نقش مشترک کتابداران و کارشناسان کشاورزی در مستندسازی و بازیابی دانش بومی کشاورزی در بافت های محلی پرداخته اند. در ایران و به ویژه در استان خراسان جنوبی، پژوهش های مرتبط با مدیریت دانش بومی همچنان محدود است؛ به خصوص در زمینه دانش بومی زعفران. مطالعات موجود بیشتر بر موضوعات کلی حفاظت از دانش بومی یا مدیریت دانش بومی آب تمرکز داشته اند. با این وجود، هنوز شکاف قابل توجهی در شناخت نحوه مستندسازی، سازماندهی، بازیابی و اشتراک گذاری دانش بومی زعفران و همچنین نقش کتابداران و کارشناسان کشاورزی در این فرایندها وجود دارد. افزون بر این، چالش ها و راهبردهای مرتبط با حفاظت و دسترس پذیری این دانش نیز کمتر مورد توجه قرار گرفته اند.

نبود نظام های ساختاریافته برای مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران پیامدهای علمی و عملی متعددی به همراه دارد. در غیاب سازوکارهای مناسب حفاظت و سازماندهی، تجربیات ارزشمند کشاورزان و شیوه های سنتی زعفران کاری در معرض نابودی قرار می گیرند. همچنین، فقدان نظام های بازیابی و دسترسی مؤثر، امکان بهره گیری نسل های جدید کشاورزان، پژوهشگران و سیاست گذاران از این دانش را محدود می کند. این مسئله در عصر دیجیتال اهمیت بیشتری یافته است؛ زیرا حفاظت از دانش تنها به ثبت و ذخیره سازی

محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم سازماندهی اطلاعات، طراحی نظام‌های بازیابی و ایجاد زیرساخت‌های دسترسی دیجیتال است. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش کتابداران و کارشناسان کشاورزی در مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی انجام شده است.

پیشینه پژوهش

با افزایش نگرانی‌ها درباره فراموشی و نابودی تدریجی دانش بومی، موضوع مستندسازی و بازیابی این دانش به یکی از محورهای مهم پژوهش‌های علمی تبدیل شده است. در این میان، پژوهشگران بر این باورند که نهادهای اطلاعاتی و فرهنگی می‌توانند نقش مهمی در حفظ و دسترس‌پذیرسازی دانش محلی و تجربیات سنتی ایفا کنند. برخی پژوهش‌ها، توجه روزافزونی به نقش کتابخانه‌ها، آرشیوهای دیجیتال و متخصصان اطلاعات در حفاظت و اشاعه دانش بومی نشان دادند (Adeyemo & Adebayo, 2018; Hangshing & Laloo, 2021; Masuku & Pasipamire, 2014). برای مثال، چیسیتا^۱ (۲۰۱۱) نشان داد که کتابخانه‌های زیمبابوه از طریق نشر محلی، سنت‌های شفاهی، نمایش، موسیقی و همکاری با کارشناسان ترویج کشاورزی در اشاعه دانش بومی کشاورزی نقش داشته‌اند. همچنین، ابیویه^۲ و همکاران (۲۰۱۴) تلاش کتابخانه‌های پژوهشی کشاورزی نیجریه را برای مستندسازی دانش بومی کشاورزی با هدف حمایت از امنیت غذایی پایدار بررسی کردند. این مطالعات بنیان مهمی برای معرفی کتابخانه‌ها به عنوان بازیگران نهادی در حفاظت از دانش بومی کشاورزی فراهم ساختند؛ اما کمتر به موضوعاتی مانند مستندسازی، بازیابی اطلاعات، دسترس‌پذیری، سازماندهی دانش و نظام‌های کاربرمحور اطلاعاتی توجه کردند.

¹ Chisita

² Abioye

مطالعات بعدی این دیدگاه را گسترش داده و مدیریت دانش بومی را به عنوان فرایندی اجتماعی، مشارکتی و فناورانه بازتعریف کردند. شارکل^۱ (۲۰۱۶) استدلال کرد که کتابخانه‌ها باید از رویکردهای منفعلانه حفاظت فاصله گرفته و راهبردهای فعالی برای گردآوری، سازماندهی، شبکه‌سازی و اشاعه دانش بومی طراحی کنند. همچنین، افول ارتور^۲ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که کتابخانه‌های دانشگاهی در غنا، ظرفیت سازماندهی و دسترس‌پذیرسازی دانش بومی را دارند، اما نبود سیاست‌های حمایتی، منابع مالی و چارچوب‌های همکاری، مانع تحقق این ظرفیت شده است. آساموا و نگلوب^۳ (۲۰۲۳) نیز تأکید کردند که دانش بومی همچنان در نظام‌های رسمی اطلاعاتی و دانشگاهی به حاشیه رانده شده است؛ زیرا مجموعه‌ها و خدمات کتابخانه‌ای عمدتاً بازتاب‌دهنده الگوهای دانشی غربی هستند و کمتر به دانش محلی توجه دارند. این مطالعات نشان می‌دهند که مسئله اصلی صرفاً حفاظت از دانش بومی نیست، بلکه ادغام آن در زیرساخت‌های رسمی اطلاعاتی به صورت فرهنگی و اجتماعی مناسب است.

گروهی دیگر از پژوهش‌ها، کتابداران را نه صرفاً نگهبانان بی‌طرف اطلاعات، بلکه به عنوان تسهیل‌گران، میانجی‌ها و کنشگران فعال در مدیریت دانش بومی معرفی می‌کند. سیفی و همکاران (۲۰۲۵) و سیفی و همکاران (۱۴۰۴) نشان دادند که نقش کتابداران در مدیریت دانش بومی فراتر از حفاظت است و شامل تعامل اجتماعی، تسهیل‌گری، آگاهی فرهنگی، اشاعه دانش و همکاری با ذی‌نفعان محلی می‌شود.

¹ Sarkhel

² Afful-Arthur

³ Asamoah & Ngulube

همچنین، چيگواډا^۱ و نگلوب (۲۰۲۴) بر پيچيدگي‌هاي اخلاقي مرتبط با دييجتال‌سازي دانش بومي تاکيد کردند و نشان دادند که موضوعاتي مانند مالکيت دانش، پروتکل‌هاي فرهنگي و رضايت جوامع محلي از چالش‌هاي اصلي کتابداران در اين حوزه است. وایدیا^۲ (۲۰۲۴) استدلال کرد که کتابخانه‌ها بايد به فضاهايي مشارکتی و فراگیر تبديل شوند که نه تنها دانش را ذخيره می‌کنند، بلکه جوامع بومي را توانمند می‌سازند. اين مطالعات بيانگر تغيير مهمی در ادبيات موضوع از حفاظت صرفاً نهادی به مدیریت مشارکتی و جامعه‌محور دانش بومي هستند.

بخش ديگري از ادبيات به نقش فناوری‌هاي دييجتال و نظام‌هاي اطلاعاتی در حفاظت و بازيايی دانش بومي اختصاص يافته است. پژوهشگران به موضوعاتي مانند آرشیو وب، مخازن دييجتال، فناوری‌هاي اطلاعات و ارتباطات و سامانه‌هاي مبتنی بر هوش مصنوعي برای حفاظت و افزايش دسترسی به دانش بومي پرداخته‌اند (Adefila et al., 2026; Balogun & Kalusopa, 2022; Chowdhury et al., 2023; Balogun, 2023). با اين حال بالگون^۳ (۲۰۲۳) نشان داد که بسياری از مخازن دانش بومي فاقد سياست‌هاي استاندارد حفاظت دييجتال، چارچوب‌هاي فراداده‌اي و مشارکت حرفه‌اي متخصصان اطلاعات هستند. گوسوامی^۴ (۲۰۲۳) نیز استدلال کرد که هرچند فناوری اطلاعات فرصت‌هاي مهمی برای جمع‌آوری و حفاظت از دانش بومي فراهم می‌کند، اما نبود هماهنگی نهادی و ضعف در اجرای سياست‌ها همچنان مانع اصلي محسوب می‌شود. اين مطالعات نشان می‌دهند که فناوری به‌تنهایی کافی نبوده و حفاظت مؤثر از دانش بومي نیازمند

¹ Chigwada

² Vaidya

³ Balogun

⁴ Goswami

سیاست گذاری، حکمرانی اخلاقی، همکاری ذی نفعان و نظام های سازماندهی دانش متناسب با فرهنگ های محلی است.

ادبیات پژوهش همچنین به طور فزاینده ای بر اهمیت مشارکت ذی نفعان و اکوسیستم های مشارکتی دانش تأکید کرده است. چیگودا و نگلوب (۲۰۲۵) معتقدند که پروژه های موفق دانش بومی مستلزم مشارکت هم زمان جوامع محلی، کتابداران، نهادهای فرهنگی، سیاست گذاران و متخصصان فنی هستند. دئی^۱ (۲۰۲۴) نیز نشان داد که اشتراک گذاری دانش بومی عمدتاً از طریق روایت گری، مربی گری، جشنواره ها، آیین ها و کارآموزی صورت می گیرد؛ اما این سازوکارها غالباً غیررسمی و مستندسازی نشده باقی مانده اند. بنابراین، مدیریت دانش بومی نباید صرفاً فعالیتی فناورانه یا اطلاعاتی تلقی شود، بلکه فرایندی اجتماعی و فرهنگی است که بر اعتماد، مشروعیت فرهنگی و مشارکت محلی استوار است.

علاوه بر این، اگرچه مطالعات جدید سامانه های پیشرفته ای مانند تولید تقویت شده مبتنی بر بازیابی^۲ را برای مدیریت دانش کشاورزی پیشنهاد کرده اند (Han et al., 2026). اما این سامانه ها نیازمند وجود پایگاه های دانش ساختاریافته، مستند و قابل بازیابی هستند. در حال حاضر، دانش بومی کشاورزی مانند شیوه های سنتی زعفران کاری هنوز به صورت نظام مند در زیرساخت های دیجیتال ثبت نشده است و این مسئله بهره گیری از فناوری های نوین را محدود می کند (Adefila et al., 2026).

¹ Dei

² Retrieval-Augmented Generation (RAG)

با وجود گسترش ادبیات دانش بومی، شکاف‌های مهمی همچنان باقی مانده است. بیشتر پژوهش‌ها بر حفاظت، اشاعه یا دیجیتال‌سازی دانش بومی تمرکز داشته‌اند و کمتر به نظام‌های بازیابی دانش کشاورزی پرداخته‌اند. در بافت ایران، این خلأ پژوهشی محسوس‌تر است. اگرچه سیفی و نوکندی (۱۴۰۵) نشان دادند که کتابخانه‌های عمومی روستایی خراسان جنوبی می‌توانند در مدیریت دانش بومی آب نقش میانجی و تسهیل‌گر داشته باشند، اما هنوز مشخص نیست که این سازوکارها در حوزه دانش بومی زعفران چگونه عمل می‌کنند. همچنین تاکنون پژوهشی به صورت جامع نقش مشترک کتابداران و کارشناسان کشاورزی را در مستندسازی، بازیابی و دسترس‌پذیرسازی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی بررسی نکرده است.

از این‌رو، پژوهش حاضر تلاش می‌کند با بررسی نقش کتابداران و کارشناسان کشاورزی در مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی، به توسعه ادبیات این حوزه کمک کند. این مطالعه با تمرکز بر تعامل میان دارندگان دانش محلی، کتابداران و متخصصان کشاورزی، در پی ارائه درکی یکپارچه‌تر از چگونگی مستندسازی، بازیابی، دسترس‌پذیرسازی و تداوم دانش بومی کشاورزی در محیط‌های اطلاعاتی است.

اهداف پژوهش

شناسایی شیوه‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران در خراسان جنوبی از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان شناسایی چالش‌ها و راهکارهای مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران در خراسان جنوبی از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان

پرسش‌های پژوهش

۱. کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان با چه شیوه‌هایی می‌توانند دانش

بومی محصول زعفران را مستندسازی و بازیابی کنند؟

۲. چالش‌ها و راهکارهای کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان در

مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران چیست؟

روش

پژوهش حاضر از لحاظ روش شناسی از نوع کیفی است که با روش مطالعه موردی انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه غیر ساختاریافته بود. هدف از انجام این پژوهش، شناسایی شیوه‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران از دیدگاه کتابداران و متخصصان جهاد کشاورزی در خراسان جنوبی است. روش مطالعه موردی برای پژوهش حاضر مناسب است؛ زیرا این روش امکان بررسی عمیق، چندبعدی و زمینه‌محور پدیده‌های پیچیده اجتماعی را در بستر واقعی فراهم می‌کند (Yin, 2018). همچنین، مطالعه موردی به پژوهشگر اجازه می‌دهد تا از طریق تمرکز بر یک بافت مشخص، دیدگاه‌ها، تجربیات و تعاملات مشارکت‌کنندگان را درباره فرایندهای مستندسازی و بازیابی دانش بومی به صورت جامع و تفصیلی تحلیل کند (Tisdell et al., 2025).

جامعه پژوهش متشکل از کتابداران کتابخانه‌های عمومی (۲۰ نفر) و متخصصان

جهاد کشاورزی (۱۰ نفر) در استان خراسان جنوبی (بیرجند، قاین، درمیان، سریش و فردوس)

بودند. معیار اصلی انتخاب مشارکت‌کنندگان، تجربه، آشنایی و تعامل آنان با موضوع دانش

بومی زعفران و جوامع محلی مرتبط بود. کتابداران از میان افراد آشنا با فعالیت‌های فرهنگی

و اطلاعاتی جامعه محلی و متخصصان جهاد کشاورزی از میان افراد دارای تجربه و شناخت در زمینه تولید و دانش بومی زعفران انتخاب شدند. نمونه‌گیری، در این پژوهش به روش هدفمند و از نوع قضاوتی انجام شد. انتخاب کتابداران کتابخانه‌های عمومی به این دلیل بود که پژوهش حاضر بر نقش کتابخانه‌های عمومی در مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران به عنوان بخشی از میراث دانشی و فرهنگی جوامع محلی تمرکز دارد. کتابخانه‌های عمومی به واسطه ارتباط مستمر با جامعه محلی و دسترسی به حاملان دانش بومی، از ظرفیت مناسبی برای گردآوری، سازماندهی، مستندسازی و اشاعه این دانش برخوردارند. همچنین، متخصصان جهاد کشاورزی به عنوان افراد آگاه به دانش فنی و تجربی زعفران، به منظور تکمیل دیدگاه‌ها و اعتباربخشی یافته‌ها در جامعه پژوهش گنجانده شدند.

در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه غیرساختاریافته، به عنوان ابزاری برای تعامل و گفتگوی دوطرفه با افراد مصاحبه‌شونده به کار برده شد. مدت زمان مصاحبه بین ۴۰ تا ۷۰ دقیقه طول کشید. برای رسیدن به حالت اشباع داده‌ها، ۲۰ مصاحبه با کتابداران صورت گرفت که بعد از جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه ۱۷ کتابداران و ۸ متخصصان مشخص شد، مصاحبه با افراد بیشتر، اطلاعات جدیدتری به پژوهش اضافه نخواهد کرد. به همین دلیل چند مصاحبه دیگر انجام گرفت تا پژوهشگر از این موضوع اطمینان حاصل نماید. بنابراین در آخر همین تعداد به عنوان نقطه اشباع در نظر گرفته شد. برای طراحی چارچوب اولیه مصاحبه، با مرور متون و مبانی نظری مرتبط با نقش

کتابداران و متخصصان در مستندسازی و بازیابی دانش بومی (Balogun Chisita, 2011; Kalusopa, 2022; Abioye et al., 2014; Balogun, 2023) شناختی کلی از موضوع پژوهش به دست آورد. با این حال، به دلیل ماهیت اکتشافی پژوهش و استفاده از مصاحبه‌های غیرساختاریافته، پرسش‌ها به یک یا چند سؤال کلی و باز محدود شدند و مسیر

گفت و گو بر اساس پاسخ‌ها و تجربیات مشارکت‌کنندگان شکل گرفت. بنابراین، مقوله‌ها، مفاهیم و مضامین از پیش تعیین نشدند، بلکه در فرایند تحلیل داده‌ها و از طریق کدگذاری و تحلیل محتوای مصاحبه‌ها به تدریج استخراج و تبیین شدند. به منظور تشویق و ترغیب افراد جهت شرکت در مصاحبه، پژوهشگر قبل از انجام مصاحبه به معرفی خود و توضیح اهداف پژوهش پرداخت. همچنین ضمن تشکر از افراد انتخاب‌شده، از آن‌ها خواسته شد وقت خود را در اختیار پژوهشگر قرار داده و در مصاحبه شرکت کنند. برای جلوگیری از فراموشی و یا گم‌شدن مطالب با تأکید بر حفظ محرمانگی اطلاعات، بعد از اجازه جهت ضبط مصاحبه، اقدام به ضبط از طریق تلفن همراه شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، از نرم‌افزار تحلیل کیفی مکس کیودا نسخه ۲۱ استفاده گردید.

برای اطمینان از اعتبار پژوهش، در مرحله ابتدایی دو مصاحبه به صورت آزمایشی انجام گردید. سپس به منظور اطمینان از توانایی لازم جهت مصاحبه، مصاحبه‌های دیگری نیز انجام گرفت. بعد از اطمینان از صحت انجام مصاحبه توسط پژوهشگر، مصاحبه‌ها به صورت کامل انجام گردید. برای اطمینان از روایی کار هر یک از مصاحبه‌ها با کمک مصاحبه‌شوندگان بررسی می‌شد و به این ترتیب اطمینان حاصل شد که تفسیر داده‌های حاصل از مصاحبه به درستی انجام گردیده است. بعد از اتمام مصاحبه‌ها و اطمینان بخشی صورت گرفته، فایل مصاحبه‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا پیاده‌سازی شد و مرحله کدگذاری آغاز گردید. جهت ارزیابی پایایی پژوهش و اطمینان از اعتبار کدها از روش توافق بین کدگذاران با استفاده از ضریب کاپا کوهن^۲ استفاده گردید. بدین صورت که علاوه بر پژوهشگر که اقدام به کدگذاری اولیه نموده، پژوهشگر دیگر همان متن را به صورت جداگانه کدگذاری نمود.

Maxqda^۱

^۲ Cohen's kappa coefficient

ضریب کاپای محاسبه شده، مقدار ۰/۹۸ به دست آمد که نشان دهنده آن است که کدهای استخراج شده از پایایی کافی برخوردار است.

کدگذاری در سه مرحله باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در مرحله کدگذاری باز، متن مصاحبه به صورت دقیق خوانده شد و مجدداً مرور گردید و هر مفهوم و اصطلاحی که به نظر می رسید در پاسخ به سؤالات پژوهش مفید خواهد بود، به عنوان کدهای اولیه انتخاب گردید. پس از انجام کدگذاری اولیه، کدهای استخراج شده دوباره بررسی شده و مورد مقایسه قرار گرفتند و به این ترتیب کدهای مشابه و یا تکراری درهم ادغام شدند. پس از کدگذاری باز، کدگذاری محوری آغاز گردید. طی این مرحله کدهایی که مشابه بودند و به گونه ای باهم ارتباط داشتند، در یک طبقه یا دسته قرار گرفتند و زیرمجموعه یک کد محوری شدند. در مرحله نهایی، کدگذاری انتخابی یا گزینشی انجام شد. طی این مرحله کدها درهم ادغام یا حتی حذف شدند. کدهای انتخابی که بر اساس سؤال پژوهش انتخاب شدند و کدهای محوری مرتبط، زیر مقوله های اصلی خود قرار گرفتند.

یافته ها

بخش یافته ها حاصل تحلیل داده های گردآوری شده از مصاحبه های نیمه ساختاریافته با کتابداران و متخصصان جهاد کشاورزی در خراسان جنوبی است. داده ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و طی مراحل کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. در فرایند تحلیل، مفاهیم و مضامین اصلی مرتبط با شیوه های مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران، چالش های موجود و راهکارهای پیشنهادی استخراج و در قالب مقوله های اصلی و فرعی سازماندهی شدند. یافته های پژوهش نشان می دهد که مدیریت دانش بومی زعفران نیازمند

تعامل میان کتابخانه‌ها، نهادهای کشاورزی، فناوری‌های اطلاعاتی و مشارکت فعال جوامع محلی است.

پرسش اول: کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان با چه شیوه‌هایی می-

توانند دانش بومی محصول زعفران را مستندسازی و بازیابی کنند؟

جدول ۱. شیوه‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران توسط کتابداران و متخصصان

مفهوم	مقوله
مستندسازی شفاهی دانش بومی (ثبت روایت‌های شفاهی کشاورزان، مصاحبه با سالمندان و خبرگان محلی، ضبط تجربیات سنتی زعفران‌کاران)	
مستندسازی چندرسانه‌ای (تهیه فیلم، عکس و فایل صوتی از مراحل کاشت، برداشت و فرآوری زعفران)	
مستندسازی مکتوب (تدوین منابع مکتوب، تهیه کتابچه‌های محلی، ثبت تجربیات کشاورزان در اسناد و گزارش‌ها)	
سازماندهی و طبقه‌بندی دانش (گردآوری و طبقه‌بندی اطلاعات بومی، سازماندهی منابع محلی، نمایه‌سازی دانش زعفران)	شیوه‌های مستندسازی دانش بومی زعفران
آرشیوسازی و ذخیره دانش (ایجاد آرشیو محلی، تشکیل بانک اطلاعاتی، ذخیره‌سازی دیجیتال اطلاعات)	
مستندسازی مشارکتی و بین‌سازمانی (همکاری کتابداران با کارشناسان جهاد کشاورزی، تعامل با کشاورزان محلی، مشارکت نهادهای فرهنگی)	
انتقال و اشتراک‌گذاری دانش (برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های انتقال تجربه، استفاده از انجمن‌ها و گروه‌های محلی)	

زیرساخت‌های دیجیتال بازیابی دانش (ایجاد پایگاه‌های	
اطلاعاتی، طراحی مخازن دیجیتال، ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی)	
بازیابی فناوریانه دانش بومی (استفاده از فناوری اطلاعات و	
ارتباطات، شبکه‌های اجتماعی و بسترهای آنلاین)	
سازماندهی اطلاعات برای بازیابی (نمایش‌سازی و دسته‌بندی	
اطلاعات، استفاده از کلیدواژه‌ها و فراداده‌ها)	
خدمات اطلاعاتی و دسترس‌پذیری (ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال	
و محلی، دسترسی آنلاین به منابع بومی)	شیوه‌های بازیابی دانش بومی
میانجی‌گری اطلاعاتی (استفاده از کتابداران و کارشناسان	زعفران
به‌عنوان واسطه اطلاعاتی، راهنمایی کشاورزان در جستجو و	
استفاده از اطلاعات)	
اشاعه و انتشار دانش بومی (اشتراک‌گذاری دانش از طریق	
نمایشگاه‌ها، رسانه‌ها، برنامه‌های آموزشی و فعالیت‌های ترویجی)	
بازیابی هوشمند دانش بومی (بهره‌گیری از فناوری‌های نوین	
مانند هوش مصنوعی، سامانه‌های بازیابی و مخازن هوشمند)	

یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که شیوه‌های مستندسازی دانش بومی زعفران از دیدگاه کتابداران و متخصصان جهاد کشاورزی، ترکیبی از روش‌های سنتی و نوین را در بر می‌گیرد. در این میان، مستندسازی شفاهی، چندرسانه‌ای و مشارکتی نقش مهمی در ثبت و انتقال تجربیات محلی زعفران‌کاران ایفا می‌کند. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که بهره‌گیری از زیرساخت‌های دیجیتال، فناوری‌های نوین و خدمات اطلاعاتی می‌تواند فرایند بازیابی، دسترس‌پذیری و اشاعه دانش بومی زعفران را تسهیل کرده و زمینه حفاظت پایدار از این میراث دانشی را فراهم سازد.

پرسش دوم: چالش‌ها و راهکارهای کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان در مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران چیست؟

جدول ۲: چالش‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران توسط کتابداران و متخصصان

مفهوم	مقوله
ضعف مشارکت و نگرش منفی نسبت به اشتراک دانش بومی (عدم تعهد، عدم مشارکت افراد، خودداری کردن از شخصی‌سازی، وجود افراد بی‌اطلاع، نبود ارزش‌گذاری)	
ضعف زیرساخت‌های فناورانه و دیجیتال در مدیریت دانش بومی (مشکل نرم‌افزاری، نبود پایگاه‌های اطلاعاتی، آشنا نبودن با فناوری، عدم ثبت و ضبط اطلاعات بومی)	
ضعف تعاملات نهادی و بین‌سازمانی (عدم همکاری مسئولین، عدم همکاری اداره کل میراث فرهنگی، عدم همکاری سازمان‌ها با کتابخانه‌ها)	موانع و چالش‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران
محدودیت‌های دسترسی به منابع و دارندگان دانش بومی (زمان‌بر بودن، مسافت، عدم دسترسی و بازیابی اطلاعات، عدم دسترسی به افراد سالخورده، عدم دسترسی به منابع)	
ناکارآمدی ساختارهای مدیریتی و پشتیبانی سازمانی (کمبود امکانات، کمبود بودجه، موانع اداری، فقدان برنامه، عدم مسئولیت‌پذیری، ضعف مدیریت دانش، به‌روز نبودن اطلاعات، ضعف مستندسازی، عدم تعهد سازمانی)	

موانع فردی و روانی در انتقال دانش بومی (مخالفت و ترس از
رسانه‌ای شدن، نبود تمرکز کافی، فقدان استقبال، فقدان علاقه و
انگیزه، مشکلات خانوادگی)

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران با
چالش‌های متعددی در ابعاد انسانی، فناورانه، مدیریتی، فرهنگی و سازمانی مواجه است.
ضعف زیرساخت‌های دیجیتال، کمبود همکاری‌های بین‌سازمانی، محدودیت دسترسی به
دارندگان دانش بومی و نبود حمایت‌های مدیریتی از مهم‌ترین موانع شناسایی شده بودند.

جدول ۳: راهکارهای مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران توسط کتابداران و متخصصان

مفهوم	مقوله
توانمندسازی آموزشی و مهارتی (برگزاری کارگاه‌های آموزشی، آموزش کتابداران، آموزش کشاورزان، ارتقای سواد اطلاعاتی)	راهکارهای توانمندسازی و توسعه انسانی
تقویت فرهنگ مشارکت و آگاهی اجتماعی (افزایش آگاهی عمومی، فرهنگ‌سازی، ترویج اهمیت دانش بومی، تشویق مشارکت محلی)	راهکارهای تعامل و شبکه‌سازی نهادی
توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی (همکاری کتابخانه‌ها با جهاد کشاورزی، تعامل با میراث فرهنگی، مشارکت دانشگاه‌ها و نهادهای محلی)	
مشارکت جامعه محلی و دارندگان دانش (استفاده از کشاورزان باتجربه، مشارکت سالمندان و خبرگان محلی، تشکیل گروه‌های محلی دانش)	

توسعه زیرساخت‌های دیجیتال و اطلاعاتی (ایجاد پایگاه اطلاعاتی، راه‌اندازی مخازن دیجیتال، دیجیتال‌سازی دانش بومی، طراحی سامانه بازیابی اطلاعات)	راهکارهای فناورانه و دیجیتال
بهره‌گیری از فناوری برای اشاعه و دسترس‌پذیری (استفاده از فناوری‌های نوین، شبکه‌های اجتماعی، فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، چندرسانه‌ای‌سازی محتوا)	
مستندسازی چندرسانه‌ای دانش بومی (مستندسازی صوتی و تصویری، ثبت روایت‌های شفاهی، تولید فیلم و عکس، ضبط تجربیات کشاورزان)	راهکارهای حفاظت و ثبت دانش
سازماندهی و حفاظت از منابع دانش بومی (تدوین منابع مکتوب، تهیه بانک دانش، آرشیو اسناد و تجربیات محلی) تقویت سیاست‌گذاری و حمایت نهادی (تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی، تخصیص بودجه، حمایت مدیریتی، برنامه‌ریزی سازمانی)	راهکارهای مدیریتی و سیاستی
بهبود مدیریت و راهبری دانش بومی (ایجاد مسئولیت‌پذیری سازمانی، بهبود مدیریت دانش، نظارت بر مستندسازی بهبود دسترسی و بازیابی اطلاعات (ایجاد دسترسی آزاد به اطلاعات، تسهیل بازیابی دانش، کاهش محدودیت‌های دسترسی)	راهکارهای دسترسی‌پذیری و بازیابی
گسترش خدمات اطلاعاتی محلی (ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال محلی، خدمات سیار، دسترسی آنلاین برای کشاورزان)	
تقویت اعتماد و ملاحظات فرهنگی (اعتمادسازی میان کشاورزان و مستندسازان، رعایت مسائل فرهنگی و اخلاقی، حفظ مالکیت معنوی)	راهکارهای فرهنگی و اجتماعی

تقویت انگیزش و حفظ سرمایه دانشی (ایجاد انگیزه برای انتقال

دانش، ارزش گذاری دانش بومی، حمایت از دانش داران محلی)

یافته‌های جدول ۳، حاکی از آن است که مشارکت فعال کتابداران، متخصصان جهاد

کشاورزی و جوامع محلی، همراه با توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، توانمندسازی آموزشی،

سیاست گذاری حمایتی و تقویت اعتماد اجتماعی، به عنوان مهم ترین راهکارهای حفاظت،

مستندسازی و دسترس پذیری دانش بومی زعفران مطرح شدند.

بحث و نتیجه گیری

شناسایی شیوه‌های مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران از

دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان در خراسان جنوبی

یافته‌های مربوط به پرسش اول پژوهش نشان داد که کتابداران و متخصصان جهاد

کشاورزی می‌توانند از ترکیبی از شیوه‌های سنتی، مشارکتی و فناورانه برای مستندسازی و

بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی استفاده کنند. در بخش مستندسازی، ثبت

روایت‌های شفاهی کشاورزان، مصاحبه با سالمندان و خبرگان محلی و ضبط تجربیات سنتی

زعفران کاران از مهم ترین شیوه‌های شناسایی شده بودند. این یافته نشان می‌دهد که بخش

قابل توجهی از دانش بومی زعفران همچنان ماهیتی شفاهی و تجربی دارد و در حافظه

کشاورزان محلی و نسل‌های قدیمی نهفته است. این نتیجه با پژوهش‌های دئی (۲۰۲۴) و

چیسیتا (۲۰۱۱) همخوانی دارد که بیان می‌کنند دانش بومی کشاورزی عمدتاً از طریق

روایت‌گری، تجربه عملی و انتقال شفاهی میان نسل‌ها منتقل می‌شود. همچنین ماسوکو و پاسیپامیره^۱ (۲۰۱۴) تأکید می‌کنند که دانش بومی دارای سازوکارهای طبیعی انتقال است و مستندسازی آن باید با حساسیت فرهنگی و مشارکت جامعه محلی انجام شود.

نتایج پژوهش‌های پیشین نشان داد که مستندسازی چندرسانه‌ای شامل تهیه فیلم، عکس و فایل‌های صوتی از مراحل کاشت، برداشت و فرآوری زعفران، می‌تواند نقش مهمی در حفظ جزئیات عملی و تجربی دانش زعفران‌کاران ایفا کند. این یافته با نتایج آدیمو و آدبایو^۲ (۲۰۱۸) و چیگودا و نگلوب (۲۰۲۴) مطابقت دارد که بر اهمیت استفاده از مستندسازی صوتی و تصویری در حفاظت از دانش بومی تأکید کرده‌اند. افزون بر این، تدوین منابع مکتوب، تهیه کتابچه‌های محلی و ثبت تجربیات کشاورزان در قالب اسناد و گزارش‌ها نشان‌دهنده تلاش برای تبدیل دانش ضمنی به دانش صریح و قابل انتقال است؛ موضوعی که شارکل (۲۰۱۶) و سیفی و همکاران (۱۴۰۴) آن را یکی از مهم‌ترین نقش‌های کتابخانه‌ها در مدیریت دانش بومی معرفی کرده‌اند.

در بخش سازماندهی و بازیابی دانش، یافته‌ها نشان داد که ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی، طراحی مخازن دیجیتال، نمایه‌سازی اطلاعات، استفاده از کلیدواژه‌ها و فراداده‌ها، و توسعه کتابخانه‌های دیجیتال محلی از مهم‌ترین راهکارهای بازیابی دانش بومی زعفران

محسوب می‌شوند. این یافته‌ها با مطالعات بالگون (۲۰۲۳)، گوسوامی (۲۰۲۳) و بالگون و کالوسوپا^۱ (۲۰۲۲) همسو است که تأکید می‌کنند حفاظت پایدار دانش بومی بدون وجود زیرساخت‌های اطلاعاتی، سیاست‌های دیجیتال و نظام‌های بازیابی اطلاعات امکان‌پذیر نیست. همچنین، بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات، شبکه‌های اجتماعی و سامانه‌های هوشمند بازیابی دانش، نشان‌دهنده حرکت تدریجی مدیریت دانش بومی زعفران به سوی محیط‌های دیجیتال و هوشمند است؛ موضوعی که هان^۲ و همکاران (۲۰۲۶) نیز در ارتباط با سامانه‌های مبتنی بر هوش مصنوعی و بازیابی دانش کشاورزی بر آن تأکید کرده‌اند. با این حال، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که کاربرد این فناوری‌ها در خراسان جنوبی هنوز در مراحل اولیه قرار دارد و نیازمند توسعه زیرساخت‌ها، آموزش کاربران و همکاری میان نهادهای مرتبط است.

یافته‌های پژوهش همچنین اهمیت مستندسازی مشارکتی و بین‌مذازماتی را برجسته ساخت. همکاری کتابداران با کارشناسان جهاد کشاورزی، تعامل با کشاورزان محلی و مشارکت نهادهای فرهنگی به عنوان یکی از مؤثرترین شیوه‌های حفاظت و انتقال دانش بومی زعفران مطرح شد. این یافته با دیدگاه سیفی و نوکندی (۱۴۰۵)، چیگودا و نگلوب (۲۰۲۵) و افول ارتور و همکاران (۲۰۲۲) مطابقت دارد که بر ضرورت شکل‌گیری اکوسیستم‌های

¹ Kalusopa

² Han

مشارکتی دانش بومی تأکید کرده‌اند. در واقع، دانش بومی زعفران تنها در صورتی می‌تواند به‌صورت مؤثر مستندسازی و بازیابی شود که تعامل میان کتابخانه‌ها، نهادهای کشاورزی، دانشگاه‌ها و جوامع محلی تقویت شود.

از سوی دیگر، نتایج نشان داد که کتابداران و متخصصان جهاد کشاورزی علاوه بر نقش مستندسازی، به‌عنوان میانجی‌های اطلاعاتی نیز عمل می‌کنند و از طریق برگزاری نشست‌ها، کارگاه‌های انتقال تجربه، نمایشگاه‌ها و فعالیت‌های ترویجی در اشاعه و دسترس‌پذیرسازی دانش بومی زعفران نقش دارند. این یافته با نتایج سیفی و همکاران (۲۰۲۵) و وایدیا (۲۰۲۴) همسو است که کتابداران را تسهیل‌گران فعال دانش بومی معرفی می‌کنند، نه صرفاً نگهدارندگان منفعل اطلاعات. بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مدیریت دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی نیازمند رویکردی تلفیقی است که در آن روش‌های سنتی مستندسازی، مشارکت اجتماعی، فناوری‌های اطلاعاتی و همکاری‌های نهادی به‌صورت هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند.

شناسایی چالش‌ها و راهکارهای مستندسازی و بازیابی دانش بومی محصول زعفران از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی و متخصصان در خراسان جنوبی

یافته‌های مربوط به جدول ۲ و ۳ نشان داد که مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی با مجموعه‌ای از چالش‌های انسانی، فناورانه، سازمانی، مدیریتی

و فرهنگی مواجه است. یکی از مهم‌ترین موانع شناسایی شده، ضعف مشارکت و نگرش منفی نسبت به اشتراک دانش بومی بود. مواردی مانند عدم تعهد، نبود مشارکت فعال، خودداری برخی کشاورزان از انتقال تجربیات شخصی، وجود افراد بی‌اطلاع و نبود ارزش‌گذاری کافی به دانش بومی نشان می‌دهد که بخشی از دانش زعفران‌کاران همچنان به‌عنوان سرمایه شخصی و خانوادگی تلقی می‌شود و تمایل کمی برای انتقال عمومی آن وجود دارد. این یافته با دیدگاه ماسوکو و پاسیپامیره (۲۰۱۴) همخوانی دارد که بیان می‌کنند رسمی‌سازی و مستندسازی دانش بومی ممکن است با مقاومت اجتماعی و فرهنگی مواجه شود؛ زیرا دارندگان دانش، انتقال آن را نوعی تهدید برای مالکیت فرهنگی و اجتماعی خود تلقی می‌کنند. همچنین، دئی (۲۰۲۴) تأکید می‌کند که انتقال دانش بومی عمدتاً مبتنی بر اعتماد، ارتباطات اجتماعی و مشروعیت فرهنگی است و بدون ایجاد انگیزه و مشارکت اجتماعی، مستندسازی دانش بومی با موفقیت همراه نخواهد بود.

از دیگر چالش‌های مهم پژوهش، ضعف زیرساخت‌های فناورانه و دیجیتال در مدیریت دانش بومی زعفران بود. مشکلات نرم‌افزاری، نبود پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی، آشنا نبودن برخی کاربران با فناوری و فقدان ثبت و ضبط نظام‌مند اطلاعات بومی نشان داد که مدیریت دانش زعفران در خراسان جنوبی هنوز از زیرساخت‌های اطلاعاتی کافی برخوردار نیست. این یافته با نتایج بالگون (۲۰۲۳)، گوسوامی (۲۰۲۳) و بالگون و کالوسوپا (۲۰۲۲) مطابقت دارد که تأکید می‌کنند بسیاری از نظام‌های حفاظت دانش بومی فاقد چارچوب‌های استاندارد دیجیتال، فراداده‌ای و زیرساخت‌های فناورانه هستند. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که هرچند فناوری‌هایی مانند مخازن دیجیتال، سامانه‌های اطلاعاتی و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به حفاظت و بازیابی دانش بومی کمک کنند، اما

نمود آموزش و آمادگی فناورانه در میان برخی کشاورزان و حتی برخی کارکنان، مانعی جدی در بهره‌گیری مؤثر از این فناوری‌ها ایجاد کرده است.

یافته‌های پژوهش همچنین بیانگر ضعف تعاملات نهادی و بین‌سازمانی در حوزه مستندسازی دانش بومی زعفران بود. عدم همکاری برخی مسئولان، نبود تعامل مؤثر میان کتابخانه‌ها، جهاد کشاورزی و اداره میراث فرهنگی و ضعف هماهنگی میان سازمان‌ها، از مهم‌ترین مشکلات مطرح شده توسط مشارکت‌کنندگان بود. این یافته با مطالعات چنگودا و نگلوب (۲۰۲۵)، سببی و نوکندی (۱۴۰۵) و افول‌ارتور و همکاران (۲۰۲۲) همسو است که بر ضرورت شکل‌گیری شبکه‌های مشارکتی و همکاری میان نهادهای اطلاعاتی، فرهنگی و کشاورزی در مدیریت دانش بومی تأکید کرده‌اند. در واقع، دانش بومی زعفران به دلیل ماهیت میان‌رشته‌ای خود، نیازمند تعامل هم‌زمان نهادهای فرهنگی، اطلاعاتی و کشاورزی است و نبود چنین همکاری‌هایی موجب پراکنده‌گی و از دست رفتن اطلاعات می‌شود.

از سوی دیگر، محدودیت‌های دسترسی به منابع و دارندگان دانش بومی نیز به‌عنوان یکی از چالش‌های مهم شناسایی شد. زمان‌بر بودن فرایند گردآوری اطلاعات، فاصله جغرافیایی، دشواری دسترسی به سالمندان و خبرگان محلی و کمبود منابع مستند، نشان می‌دهد که بخش زیادی از دانش بومی زعفران هنوز در حافظه افراد سالخورده نهفته است و در معرض نابودی قرار دارد. این یافته با پژوهش‌های آدیمو و آدبایو (۲۰۱۸) و هانگ‌شینگ و لالو^۱ (۲۰۲۱) مطابقت دارد که هشدار داده‌اند مهاجرت، سالخوردگی و کاهش انتقال میان‌نسلی، بقای دانش بومی را تهدید می‌کند. همچنین، فوت دارندگان دانش و کمبود منابع مکتوب کافی در پژوهش حاضر، بیانگر آسیب‌پذیری شدید فرایند ثبت و حفظ دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی است.

¹ Hangshing & Laloo

در حوزه مدیریتی نیز یافته‌ها نشان داد که کمبود امکانات، کمبود بودجه، موانع اداری، فقدان برنامه‌ریزی، ضعف مدیریت دانش و نبود مسئولیت‌پذیری سازمانی از موانع مهم مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران هستند. این نتایج با دیدگاه شارکل (۲۰۱۶) و آساموا و نگلوب (۲۰۲۳) همخوانی دارد که معتقدند نبود سیاست‌های حمایتی و ضعف ساختارهای نهادی، یکی از مهم‌ترین دلایل حاشیه‌نشینی دانش بومی در نظام‌های رسمی اطلاعاتی است. بنابراین، بدون سیاست‌گذاری مشخص، حمایت مالی و مدیریت منسجم، تلاش‌های مستندسازی دانش بومی نمی‌تواند پایداری لازم را داشته باشد.

در مقابل این چالش‌ها، یافته‌های پژوهش مجموعه‌ای از راهکارهای عملی را نیز شناسایی کرد. توانمندسازی آموزشی و مهارتی از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی، آموزش کتابداران و کشاورزان و ارتقای سواد اطلاعاتی، یکی از مهم‌ترین راهکارها بود. این یافته با پژوهش‌های سیفی و همکاران (۲۰۲۵) و وایدیا (۲۰۲۴) مطابقت دارد که بر ضرورت تقویت مهارت‌های اطلاعاتی و نقش فعال کتابداران در آموزش و تسهیل دانش بومی تأکید کرده‌اند. همچنین، توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی، مشارکت جامعه محلی، ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی، دیجیتال‌سازی دانش بومی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین به‌عنوان راهکارهای اساسی حفاظت و بازیابی دانش بومی زعفران مطرح شدند.

نتایج پژوهش همچنین نشان داد که مستندسازی چندرسانه‌ای، ثبت روایت‌های شفاهی، تهیه بانک دانش و آرشیوسازی تجربیات کشاورزان می‌تواند به حفظ دانش بومی زعفران کمک کند. این یافته با مطالعات چیسیتا (۲۰۱۱) و ابویه و همکاران (۲۰۱۴) همسو است که مستندسازی محلی و مشارکتی را از مهم‌ترین روش‌های حفاظت دانش کشاورزی معرفی کرده‌اند. افزون بر این، تقویت اعتماد اجتماعی، رعایت ملاحظات فرهنگی و اخلاقی و ارزش‌گذاری به دانش بومی از دیگر راهکارهای کلیدی پژوهش حاضر بود؛ زیرا بدون

ایجاد اعتماد میان کشاورزان و مستندسازان، فرایند انتقال و ثبت دانش بومی با مقاومت مواجه خواهد شد.

به طور کلی، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مدیریت دانش زعفران در خراسان جنوبی نیازمند رویکردی جامع، مشارکتی و چندبعدی است که در آن توسعه زیرساخت‌های فناوریانه، حمایت مدیریتی، تعامل نهادی، مشارکت جوامع محلی و توجه به ابعاد فرهنگی و اجتماعی به صورت هم‌زمان مورد توجه قرار گیرد.

پژوهش حاضر نشان داد که دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی به عنوان بخشی ارزشمند از میراث فرهنگی، کشاورزی و تجربی منطقه، نقش مهمی در تداوم شیوه‌های سنتی زعفران کاری و انتقال تجربیات محلی ایفا می‌کند. یافته‌ها بیانگر آن بود که بخش عمده این دانش همچنان به صورت شفاهی، تجربی و غیررسمی در میان کشاورزان، سالمندان و خبرگان محلی منتقل می‌شود و در صورت نبود مستندسازی نظام‌مند، در معرض نابودی تدریجی قرار دارد. در این میان، کتابداران و مشخصاً جهاد کشاورزی می‌توانند به عنوان تسهیل‌گران و میانجی‌های اطلاعاتی، نقش مهمی در شناسایی، ثبت، سازماندهی، حفاظت و بازیابی دانش بومی زعفران ایفا کنند.

نتایج پژوهش نشان داد که مستندسازی دانش بومی زعفران نیازمند بهره‌گیری هم‌زمان از روش‌های شفاهی، مکتوب، چندرسانه‌ای و مشارکتی است. ثبت روایت‌های شفاهی کشاورزان، مستندسازی صوتی و تصویری، تدوین منابع مکتوب، آرشیوسازی محلی و دیجیتال‌سازی اطلاعات از مهم‌ترین شیوه‌های حفاظت از دانش بومی زعفران محسوب می‌شوند. همچنین، یافته‌ها نشان داد که بازیابی مؤثر این دانش مستلزم ایجاد زیرساخت‌های اطلاعاتی و دیجیتال، طراحی پایگاه‌های اطلاعاتی، نمایه‌سازی و سازماندهی منابع، توسعه

کتابخانه‌های دیجیتال محلی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و سامانه‌های هوشمند بازیابی دانش است.

با وجود این ظرفیت‌ها، پژوهش حاضر آشکار ساخت که فرایند مستندسازی و بازیابی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی با چالش‌های متعددی روبه‌رو است. ضعف مشارکت اجتماعی، نبود ارزش‌گذاری کافی به دانش بومی، کمبود زیرساخت‌های فناورانه، ضعف همکاری‌های بین‌سازمانی، محدودیت منابع مالی و مدیریتی، دشواری دسترسی به دارندگان دانش بومی و از بین رفتن تدریجی دانش شفاهی از مهم‌ترین موانع شناسایی شده بودند. این چالش‌ها نشان می‌دهد که حفاظت از دانش بومی زعفران صرفاً یک مسئله فناورانه یا اطلاعاتی نیست، بلکه فرایندی اجتماعی، فرهنگی و نهادی است که نیازمند مشارکت فعال جوامع محلی، کتابخانه‌ها، نهادهای کشاورزی، مراکز علمی و سیاست‌گذاران است.

در مجموع، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حفاظت پایدار دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی مستلزم شکل‌گیری یک نظام جامع مدیریت دانش بومی است که در آن مستندسازی، سازماندهی، دسترسی‌پذیری، بازیابی و انتقال میان‌نسلی دانش به صورت یکپارچه مورد توجه قرار گیرد. همچنین، موفقیت این فرایند، وابسته به توسعه همکاری‌های نهادی، تقویت زیرساخت‌های دیجیتال، ارتقای سواد اطلاعاتی، اعتمادسازی اجتماعی و توجه به ملاحظات فرهنگی و اخلاقی در مستندسازی دانش بومی است. از این رو، کتابخانه‌ها و متخصصان جهاد کشاورزی می‌توانند با ایفای نقشی فعال و مشارکتی، زمینه حفاظت و انتقال پایدار دانش بومی زعفران را برای نسل‌های آینده فراهم سازند.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی برای ثبت و سازماندهی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی با همکاری کتابخانه‌ها، جهاد کشاورزی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی ایجاد شود تا امکان مستندسازی، حفاظت و بازیابی

نظام‌مند این دانش فراهم گردد. همچنین راه‌اندازی آرشیوها و مخازن دیجیتال محلی برای ذخیره‌سازی روایت‌های شفاهی، تصاویر، فیلم‌ها، فایل‌های صوتی و تجربیات کشاورزان زعفران کار می‌تواند نقش مهمی در جلوگیری از نابودی تدریجی دانش بومی ایفا کند. در این راستا، استفاده از شیوه‌های مستندسازی چندرسانه‌ای و ثبت روایت‌های شفاهی سالمندان و خیرگان محلی ضروری به نظر می‌رسد.

از سوی دیگر، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی برای کتابداران، کارشناسان جهاد کشاورزی و کشاورزان در زمینه مستندسازی دیجیتال، سواد اطلاعاتی و مدیریت دانش بومی می‌تواند به ارتقای توانمندی‌های تخصصی آنان کمک کند. همچنین تقویت فرهنگ مشارکت و ارزش‌گذاری اجتماعی نسبت به دانش بومی از طریق برنامه‌های فرهنگی، رسانه‌ای و فعالیت‌های ترویجی ضروری است تا انگیزه کشاورزان برای انتقال تجربیات و مشارکت در فرایند مستندسازی افزایش یابد.

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که توسعه همکاری‌های بین‌سازمانی میان کتابخانه‌ها، جهاد کشاورزی، اداره میراث فرهنگی، دانشگاه‌ها و نهادهای محلی برای شکل‌گیری شبکه‌های مشارکتی مدیریت دانش بومی زعفران اهمیت زیادی دارد. در این زمینه، مشارکت کشاورزان باتجربه، سالمندان و دارندگان دانش بومی در پروژه‌های مستندسازی و تشکیل گروه‌های محلی دانش می‌تواند به انتقال میان‌نسلی دانش کمک کند.

همچنین پیشنهاد می‌شود زیرساخت‌های فناورانه و اطلاعاتی مرتبط با بازیابی دانش بومی زعفران توسعه یابد. ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی، مخازن دیجیتال، کتابخانه‌های دیجیتال محلی و استفاده از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، نمایه‌سازی تخصصی، فراداده‌ها و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند دسترسی پذیری و بازیابی دانش بومی را تسهیل کند. علاوه بر

این، توسعه خدمات اطلاعاتی آنلاین و سیار برای کشاورزان مناطق روستایی خراسان جنوبی می‌تواند دسترسی آنان به منابع مرتبط با زعفران را افزایش دهد.

در سطح مدیریتی و سیاستی، لازم است نهادهایی مانند سازمان جهاد کشاورزی، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و دانشگاه‌های منطقه با یکدیگر همکاری کنند. این نهادها باید برنامه‌های حمایتی مشخصی برای حفاظت و مستندسازی دانش بومی کشاورزی تدوین کنند. همچنین لازم است بودجه مناسبی برای اجرای پروژه‌های مستندسازی و دیجیتال‌سازی دانش بومی زعفران اختصاص یابد. رعایت اصول فرهنگی، اخلاقی و مالکیت معنوی در فرایند ثبت و انتشار دانش بومی ضروری است؛ زیرا ایجاد اعتماد میان کشاورزان و مستندسازان، یکی از عوامل اصلی موفقیت در مدیریت دانش بومی محسوب می‌شود. در نهایت، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های ویژه‌ای برای شناسایی، ثبت و حفظ دانش سالمندان و خبرگان محلی اجرا شود تا از نابودی تدریجی دانش بومی زعفران در خراسان جنوبی جلوگیری گردد.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

از تمامی مصاحبه شوندگان جهت مشارکت در این پژوهش سپاسگزاری می‌شود.

ORCID

Leili Seifi

<https://orcid.org/0000-0002-7282-9913>

Afsaneh Hefazi

<https://orcid.org/0009-0005-0175-9136>

Mohsen Ayati

<https://orcid.org/0000-0001-5864-5846>

منابع

- حیاتی، ماندانا (۱۳۹۴). مستندسازی دانش تجربی متخصصین شرکت‌های آب منطقه‌ای: رویکردی عملیاتی به فرآیند مدیریت دانش طرح‌های توسعه منابع آب فارس (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد. دانشگاه شیراز، ایران
- حیاتی، ماندانا، جوکار، عبدالرسول، و ابراهیمی، سعیده (۱۳۹۸). مستندسازی دانش تجربی آب: رویکردی عملیاتی به فرآیند مدیریت دانش طرح‌های توسعه منابع آب. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۹(۱)، ۲۶۱-۲۴۲.
- خزیمه نژاد، حسین، فرهنگ فر، همایون، بهدانی، محمدعلی، و حسن‌پور، مجتبی (۱۳۹۴). بررسی دانش بومی زعفران‌کاران پیرامون مسائل مرتبط با آبیاری (مطالعه موردی: خراسان جنوبی). نشریه زراعت و فناوری زعفران، ۱(۴)، ۵۰-۴۱.
- سیفی، لیلی (۱۴۰۴). نقش کتابخانه‌های عمومی در حفاظت از دانش بومی: مطالعه فراترکیب. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۳۱(۱)، ۵۲-۳۵.
- سیفی، لیلی، قاسمی‌پور، مریم، و آیتی، محسن (۱۴۰۴). شناسایی نقش کتابخانه‌ها در مدیریت دانش بومی: مطالعه فراترکیب. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۶(۲)، ۳۰-۷.

سیفی، لیلی، نوکندی، زینب (۱۴۰۵). کتابخانه‌های روستایی به مثابه میانجی دانش بومی آب: مطالعه موردی خراسان جنوبی. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات،

DOI:10.30484/nastinfo.2026.3960.2372

هاشم زاده، محمد جواد، نارویی، نسیمه و سیفی، لیلی (۱۴۰۵). از سنت شفاهی تا نظام‌های دیجیتال: الگوی مطلوب اشاعه و انتقال دانش بومی در صنایع دستی

بلوچستان. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات DOI:

10.30484/nastinfo.2026.3946.2367.

مسعودی فر، امید (۱۳۹۵). زعفران در آینه دانش بومی میراث مکتوب کهن ایران. دوفصلنامه

دانش‌های بومی ایران، ۶(۳)، ۲۱۱-۲۳۵.

References

- Abioye, A. A., Zaid, Y. A., & Egberongbe, H. S. (2014). Documenting and Disseminating Agricultural Indigenous Knowledge for Sustainable Food Security: The Efforts of Agricultural Research Libraries in Nigeria. *Libri: International Journal of Libraries & Information Services*, 64(1). <https://doi.org/10.1515/libri-2014-0007>
- Adefila, A. O., Ajayi, O. O., Toromade, A. S., & Sam-Bulya, N. J. (2024). Integrating traditional knowledge with modern agricultural practices: A sociocultural framework for sustainable development. *World Journal of Biology Pharmacy and Health Sciences*, 20(2), 125-135. <https://doi.org/10.54660/JAMR.2024.3.1.74-93>
- Adefila, E., Oladokun, B. D., & Adewojo, A. A. (2026). Beginning of a new era: leveraging digital twin technology in the preservation of indigenous knowledge systems in the disruptive era. *Library Hi Tech News*, 43(2), 4-8. <https://doi.org/10.1108/LHTN-05-2024-0088>
- Adeyemo, A. A., & Adebayo, J. O. (2018). Documentation and Dissemination of Indigenous Knowledge by Library Personnel in Selected Research Institutes in Nigeria. *Library Philosophy & Practice*(e-journal). 1628. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1628>
- Afful-Arthur, P., Kwafoa, P. N. Y., Ampah-Johnston, M., & Mensah, V. (2022). Managing and accessing indigenous knowledge for national development: The role of academic libraries in Ghana. *Information Development*, 38(4), 535-548. <https://doi.org/10.1177/026666669211009916>

- Aksoy, Z., & Oz, O (2020). Protection of Traditional Agricultural Knowledge and Rethinking Agricultural Research from Farmers' Perspective: a Case from Turkey. *Journal of Rural Studies*, 80(1), 291-301. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.09.017>.
- Asamoah, C., & Ngulube, P. (2023). Exploring models for the management of indigenous knowledge in academic libraries of Ghana. *Information Development*, 39(4), 787-797. <https://doi.org/10.1177/026666669211052928>
- Balogun, T. (2023). Data management of digitized indigenous knowledge system in repositories. *Information Development*, 39(3), 425-438. <https://doi.org/10.1177/026666669231186777>
- Balogun, T., & Kalusopa, T. (2022). Web archiving of indigenous knowledge systems in South Africa. *Information Development*, 38(4), 658-671. <https://doi.org/10.1177/026666669211005522>
- Caviedes, J., Ibarra, J. T., Calvet-Mir, L., Álvarez-Fernández, S., & Junqueira, A. B. (2024). Indigenous and local knowledge on social-ecological changes is positively associated with livelihood resilience in a Globally Important Agricultural Heritage System. *Agricultural Systems*, 216, 103885. <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2024.103885>
- Chigwada, J., & Ngulube, P. (2024). Librarians' role in the preservation and dissemination of indigenous knowledge. *IFLA journal*, 50(2), 242-256. <https://doi.org/10.1177/03400352231217270>
- Chigwada, J., & Ngulube, P. (2025). Stakeholders in the acquisition, preservation, and dissemination of indigenous knowledge projects. *Information Development*, 41(4), 1281-1298. <https://doi.org/10.1177/026666669231192851>
- Chisita, C. T. (2011, August). Role of libraries in promoting the dissemination and documentation of indigenous agricultural information: Case study of Zimbabwe. In *Paper of World Library and Information Congress: 77th IFLA General Conference and Assembly*. (<http://conference.ifla.org/past-wlic/2011/78-chisita-en.pdf>, diakses 3 November 2015).
- Chowdhury, G., McLeod, J., Lihoma, P., Teferra, S., & Wato, R. (2023). Promoting access to indigenous information in Africa: Challenges and requirements. *Information Development*, 39(3), 611-623. <https://doi.org/10.1177/026666669211048488>
- Dei, D. G. J. (2024). Strategies for capturing, managing, and sharing indigenous knowledge. *Information Development*, 026666669241248832. <https://doi.org/10.1177/026666669241248832>

- Goswami, P. R. (2023). Relevance of indigenous knowledge and possibility of its preservation, use, and dissemination by facilitation centers and libraries: Examples from India. *The Serials Librarian*, 84(5-8), 132-147. <https://doi.org/10.1080/0361526X.2024.2318145>
- Han, N., Liu, D., & Norton, T. (2026). Towards an AI-based knowledge assistant for goat farmers based on Retrieval-Augmented Generation. *Computers and Electronics in Agriculture*, 245, 111542. <https://doi.org/10.1016/j.compag.2026.111542>
- Hangshing, J., & Laloo, B. (2021). Role of libraries in preservation and accessibility of indigenous knowledge: A study of University Libraries in Northeast India. *Library Philosophy and Practice*. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5254>
- Hashemzadeh, M. J., Naroei, N. and Seifi, L. (2026). From Oral Tradition to Digital Systems: An Optimal Model for the Dissemination and Transmission of Indigenous Knowledge in the Handicrafts of Balochistan. *Librarianship and Information Organization Studies*, <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2026.3946.2367> [in Persian]
- Haumba, E. N., & Kaddu, S. (2017). Documenting and disseminating agricultural indigenous knowledge for sustainable food security in Uganda. *University of Dar es Salaam Library Journal*, 12(1), 66-86.
- Hayati, M. (2015). *Documentation of experiential knowledge of regional water company experts: An operational approach to the knowledge management process of Fars water resources development projects* (Master's thesis). Shiraz University, Bushehr, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad, Iran. [in Persian]
- Hayati, M., Jowkar, A., & Ebrahimi, S. (2019). Documentation of experiential water knowledge: An operational approach to the knowledge management process of water resources development projects. *Library and Information Science Research Journal*, 9(1), 242-261. [in Persian]
- Khozimehjad, H., Farhangfar, H., Behdani, M. A., & Hassanpour, M. (2015). Investigating the indigenous knowledge of saffron farmers regarding irrigation-related issues (Case study: South Khorasan). *Journal of Saffron Agronomy and Technology*, 1(4), 41-50. [in Persian]
- Masoudifar, O. (2016). Saffron in the mirror of indigenous knowledge: The ancient written heritage of Iran. *Iranian Journal of Indigenous Knowledge*, 6(3), 211-235. [in Persian]
- Masuku, M., & Pasipamire, N. (2014). Going against the grain: Questioning the role of archivists and librarians in the documentation and preservation of indigenous knowledge. *ESARBICA Journal*, 33.

- Mohammadi, T., Moazzeni, H., Pirani, A., Vaezi, J., Motahhari, K., Joharchi, M. R., & Bussmann, R. W. (2023). Ethnobotany of plants used by indigenous communities in Birjand, a dry region with rich local traditional knowledge in eastern Iran. *Ethnobotany Research and Applications*, 26, 1-40. <http://dx.doi.org/10.32859/era.26.21.1-40>
- Pandy, V., Mittal, R., & Sharma, P. (2017). Documentation and Application of Indigenous Traditional Knowledge (ITK) for Sustainable Agricultural Development. *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*, 15(3), 1-9.
- Sarkhel, J. K. (2016). Strategies of indigenous knowledge management in libraries. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 5(2), 427-439.
- Seifi, L. (2025). The role of public libraries in preserving indigenous knowledge: A metasynthesis. *Research on Information Science and Public Libraries*. 31(1), 35-52 [in Persian]
- Seifi, L., Ghasmeipoor, M. and Ayati, M. (2025). Identifying the Role of Libraries in Indigenous Knowledge Management: A Meta-Synthesize Study. *Librarianship and Information Organization Studies*, 36(2), 7-30. <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2024.3624.2283>. [in Persian]
- Seifi, L. and Nokandi, Z. (2026). Rural Public Libraries as Mediators of Indigenous Water Knowledge: A Case Study of South Khorasan. *Librarianship and Information Organization Studies*, <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2026.3960.2372> [in Persian]
- Seifi, L., Ghasemipoor, M., & Syamili, C. (2025). Librarians as Stewards of Indigenous Knowledge: A Meta-Synthesis of Roles, Challenges, and Strategies. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 23(4), 189-207. <https://doi.org/10.22034/ijism.2025.2054683.1753>
- Tisdoll, E. J., Merriam, S. B., & Stuckey-Peyrot, H. L. (2025). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Son.
- Vafaei, M., Ziaee, S., Mohammadi, H., & Borazjani, M. A. (2024). Spatial analysis of climate change on saffron yield (Case study of Khorasan Razavi, North Khorasan and South Khorasan cities). *Journal of Agricultural Economics Research*, 16(2), 91-100.
- Vaidya, S. B. (2024). The Role of Libraries in Preserving Indigenous Knowledge and Culture. *International Journal of Advanced Research and Multidisciplinary Trends (IJARMT)*, 1(2), 151-161.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications* (Vol. 6). Thousand Oaks, CA: Sage.